

Frydenstrand – En hemmelighed fra arkivet

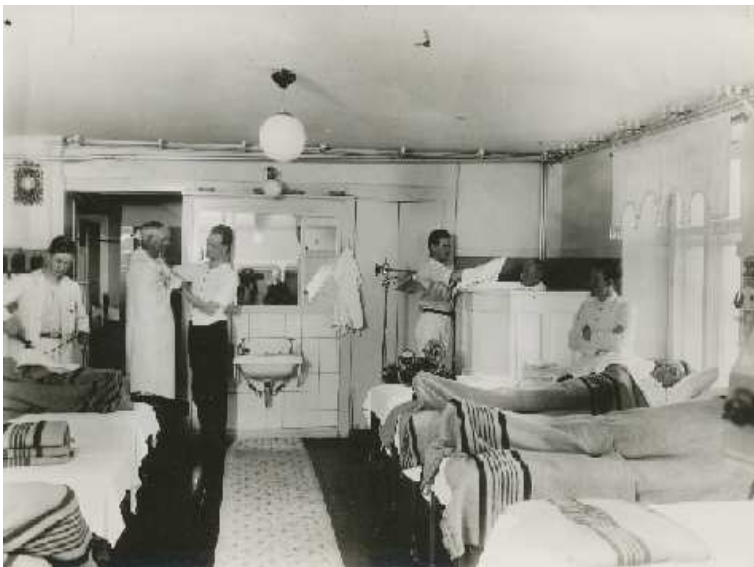
Der er ikke vidnesbyrd tilbage i Frederikshavn by, som viser, at området helt ned til havet med det gamle fæstningsværk Nordre Skanse som nabo, engang har rummet et enestående koncept i en fantastisk bygning, nemlig Frydenstrand Badesanatorium.

I dag er området udstykket til beboelse, men i over et halvt århundrede prydede den store bygning Frydenstrand det flotte naturområde i den nordlige del af Frederikshavn. I Frederikshavn Stadsarkivs magasiner er der i dag flere arkivæsker med materiale, som fortæller adskillige historier om bygningen og dens spændende udvikling over tid. Arkivalierne tilhører en større arkivserie med den meget sigende titel: *Nedlagte bygninger*. Mange af de bygninger, som i dag omtales arkivserien *Nedlagte bygninger*, er for længst gået i glemmebogen, og arkivalierne er efterhånden det eneste tilbageværende bevis, som fortæller den historie, bygningerne gemte på.

Frydenstrands byggesagen i arkivet kaldes i dag Hotel Frydenstrand, efter bygningens sidste funktion, og tager sin begyndelse i 1921. Bygningen blev ganske vist opført i 1894, men som de fleste byggesager i kommunearkivet, begynder de først, når der skulle søges om tilladelse til at ændre på bygningen. Frydenstrand blev opført som en højskole for adventister og det tog kun imponerende 12 måneder, før skolen stod klar til at modtage elever i september 1894. Frydenstrands funktion som skole blev kort. I 1897 blev bygningen købt af det nystiftede selskab Skandinavisk Filantropisk Selskab, som var etableret af den unge nyuddannede læge Carl Jacob Ottesen. Frydenstrands blev herefter lavet om til Europas allerførste SDA (Seventh-day-Adventist) badesanatorium.

Jacob Carl Ottesen blev født den 26. juli 1864 i Elling sogn lidt nord for Frederikshavn, men hans motivation for at etablere et badesanatorium fandt han i Battle Creek i staten Wisconsin. I Amerika stiftede Carl Ottesen bekendtskab med dr. Kellogg og hans unikke helbredsmetoder mod reumatiske lidelser. Dette bekendtskab inspirerede Carl Ottesen til at tage tilbage til Danmark for at uddanne sig til læge på Københavns Universitet. Efter endte studier tog han, sammen med sin kone sygeplejerske Johanne Norderhus, på inspirationsrejser rundt i Tyskland til forskellige vandkuranstalter. Disse rejser dannede idégrundlag for Frydenstrand Badesanatorium, hvori der blev anlagt russiske dampbade, elektriske karbade, massage- og gymnastikværelse, lysbehandlinger, hedepakninger, sol og luftbade og altid med både en uddannet mandlig og kvindelig sygeplejer. Frydenstrand havde det hele og i takt med badesanatoriets popularitet, blev flere store tilbygninger og renoveringer nødvendige, for at det kunne levere den høje standard sat af Carl Ottesen.

Mandlige og kvindelige sygeplejere i gang med nogle af de behandlinger, som blev tilbudt på Frydenstrand.

Byggesagen om Frydenstrand vidner om, hvorledes ikke kun hovedbygningen, men også hele området konstant blev udviklet, udvidet og bygget om, så badesanatoriet leverede den bedst mulige standard indenfor de forskellige behandlinger. Der blev foretaget store ombygninger på hovedbygningen stort set hvert andet år. Særligt i slutningen af 1920'erne og op igennem 1930'erne blev der blandt andet installeret nye baderum med nye ventilations-, lys- og afløbsforhold. Efterfølgende blev der bygget nye toiletbygninger, gymnastikbygning, glaspavillion, diverse tilbygninger og facadeændringer, foruden fornyet staldbygninger, gartneri, park, tennisbane og diverse udhuse. Frydenstrand var i sandhed et storslået projekt i konstant rivende udvikling.

Gæsterne kom fra hele Skandinavien, hvor Frederikshavns centrale placering med færgeforbindelse direkte fra Oslo, Göteborg, Kristiansand og København blev brugt som reklame for Frydenstrand Badesanatorium. En del af badesanatoriets store succes skyldes også, at Carl Ottosen brugte mange

ressourcer på forskellige reklamer. Dette ses især på de mange brochurer, som blev fornyet næsten årligt og sendt rundt til mange forskellige lande. Herudover blev der udgivet store jubilæumskataloger med flotte fotos fra området og beretninger om Carl Ottosens store erfaringer og succes. I en af reklamerne fra februar 1940 omtales ”**Den moderne Nervekrig**”, hvor behovet for Frydenstrand Badesanatorium begrundes således:

”Indenfor alle Samfundslag gør denne Spænding sig glædende. Den slider paa Nerverne, stiller forøgede Krav til Aands- og Legemskræfter og stjæler meget af den kraft, som alle har stærkt Brug for i Arbejdet for Hjem og Forretning, Sociale og økonomiske Foretagender.

*Krigen kan vi ikke standse, Nervekrigens Virkninger kan vi ikke undgaa, men **vi kan** ruste os imod den. Vi kan sætte **et godt Arbejde** ind paa **at styrke vort Legeme, at hærde vore Nerver, at forbedre vort Tankeliv og at staalsætte vor Karakter.**”¹*

Der er ingen tvivl om, at Carl Ottesen var forud for sin tid med Frydenstrand Badesanatorium, og at hele området var i konstant udvikling med den nyeste teknologi for at kunne leve op til den højt satte standard. Ligeså hurtigt sanatoriet udviklede sig til sit højeste (se billedet på næste side), ligeså hurtigt gik området desværre i forfald.

Overlæge Carl Ottesen dør i 1942 og overlader ansvaret og ledelsen af Frydenstrand Badesanatorium til sin kone Carla Ottesen. Under anden verdenskrig var badesanatoriet blevet omdannet til marinelazaret,

og bygningerne var beslaglagt resten af krigen. I efterkrigstiden og frem til den 15. januar 1948 blev Frydenstrands bygninger brugt som flygtningelejr. Da badesanatoriet blev frigivet til Carla Ottesen i 1948, var ødelæggelserne så omfattende, at til trods for renovationer, var tiden for badesanatoriet stort set ovre. Den 28. oktober 1952 afhænder Carla Ottesen alle bygningerne til Frederikshavn kommune, som igen igangsætter en større renovering af de ødelagte bygninger, der herefter blev tiltænkt som hotelbrug. Frydenstrand drives som hotel af forskellige ejere, men de store bygninger kræver fortsat flere renoveringer. I 1975 købte Stena Line hovedbygningen med henblik på at lave stedet om til et nyt storhotel, men det blev aldrig den store succes. Til sidst var det kun det historiske anlæg Nordre Skanse og Frydenstrands hovedbygning, som stod tilbage. I 1984 blev den meget forfaldne hovedbygning nedrevet, og endte derfor i Frederikshavn Stadsarkivs magasiner under *Nedlagte bygninger*. Overlæge Carl Ottesen har i dag en vej opkaldt efter sig. Overlæge Ottesens vej ligger i et yderst attraktivt boligkvarter i Frederikshavn.

¹ Reklame for Frydenstrand Badesanatorium, dateret den 12. februar 1940. Reklamen findes hos Frederikshavn Stadsarkiv.

Du kan se alle originale dokumenter om Frydenstrand Badesanatorium, bevaret sammen med mange andre *Nedlagte bygninger*, og læse videre om bygningernes historie, hos Frederikshavn Stadsarkiv.

Frydenstrand Badesanatorium, da det var på sit højeste. Oppe i venstre hjørne kan man skimte Frederikshavn Kirke. Den store gård til venstre i billedet er Store Frydenstrand, placeret ved siden af Nordre Skanse, som stadig pryder området i dag.

Arkivar Cand. Mag. Karen Olesen, Frederikshavn Stadsarkiv 2011.

Referencer:

Frydenstrand byggesag, Nedlagte bygninger, hos Frederikshavn Stadsarkiv.

Frederikshavn Avis, 1/9 1894.

Jacobsen, Henning, *Frydenstrand*. I: Adventnyt, oktober 1994.

Hansen, H. C., *Frydenstrand, fra storhed til forfald*. 1989, Dafolo Inprent, Frederikshavn.

Christensen, Valdemar, m.fl. *Enere i Frederikshavn*, 2002, Frederikshavn Kommune og Tankegang a/s.

De anvendte fotos kan findes i HASDA (Historisk Arkiv for Syvende Dags Adventisterne).